Pokánie z mŕtvych skutkov

Category: počiatky učenia o Kristu
written by Drahoslav Vajda | 1. júla 2026

Preto zanechajúc počiatky učenia o Kristu nesme sa k dokonalosti a nekladme zase základu pokánia z mŕtvych skutkov a viery na Boha, učenia o umývaniach, o vzkladaní rúk, o zmŕtvychvstaní mŕtvych a o večnom súde.

Židom 6:1-2

Prvá časť tohto verša ukazuje, že ide o učenia, ktoré sú niečím, čo stojí na samom počiatku v poznávaní Krista – a nielen jeho samotného, ale aj jeho učenia. V tomto verši je to zdôraznené ešte aj tým, že týchto šesť tém je označené ako „základ“. Keď je niečo považované za základ, myslí sa tým, že toto niečo je treba urobiť najprv.

Na tomto mieste sa hovorí, že treba teda najprv porozumieť a zvládnuť týchto šesť učení ako základ svojho kresťanského života a vzťahu s Bohom, a potom – po ich zvládnutí a na nich – treba postupovať ďalej. Základom nášho kresťanského života je samozrejme Ježiš Kristus a iný základ ani nemôže byť položený, ako sme o tom písali v článku *Budova kresťanskej viery (Položenie základu)*. Šesť učení, vymenovaných v Židom 6:1-2, sa počítajú za základné učenia (doktríny) biblickej viery.

Keď tieto základné učenia do svojho života viery položíme, potom na nich ďalej staviame – nesieme sa k dokonalosti. Keď týchto šesť učení máme za základ, môžeme povedať, že sme na počiatku nášho poznávania Krista. Okrem toho týchto šesť učení potrebujeme zvládnuť aj preto, aby sme vedeli jasne ľuďom vysvetliť a povedať, čomu veríme a komu sme uverili. Tieto verše, Židom 6:1-2, sú samozrejme adresované už veriacim v Ježiša Krista.

Prvým z týchto učení je *pokánie z mŕtvych skutkov*. Budeme sa mu venovať v tomto článku.

Pokánie – význam slova

V novozmluvných textoch výraz „pokánie“, „činiť pokánie“ je prekladom gréckeho slova („metanoia“, resp. „metanoein“ – podľa J. B. Souček *Řecko-český slovník k NZ*, Praha 1987), ktorého základný význam je: „zmeniť myslenie“. Základným význam slova „pokánie“ nie sú city, nejaký rituál alebo niečo tomu podobné, ale rozhodnutie. V tomto potrebujeme mať jasno, aby sme neupadli do nejakých falošných a nesprávnych predstáv, ktoré sú s „pokáním“ spojené, ako plač a pod.

Ľudia často s pokáním spájajú silné citové prejavy, slzy a podobne. Iným sa v spojení s robením pokánia spája predstava vykonávania zvláštnych náboženských obradov. Je však možné, že človek môže pokánie silne citovo prežívať, môže pritom niečo neobvyklého konať, ale pritom všetkom ešte nemusí urobiť pravé biblické pokánie.

Prvý krok pravého biblického pokánia je: *pevné vnútorné rozhodnutie – zmena zmýšľania*. Z biblických textov je samozrejmé, že súčasť tohto kroku, súčasť pevného vnútorného rozhodnutia, je aj vyznanie svojej neprávosti, vyznanie svojich hriechov a vyznanie svojho hriešneho stavu.

Ako uvádzajú biblickí učitelia, v Starom zákone slovo najčastejšie prekladané výrazom „pokánie“, „činiť pokánie“ doslova znamená „obrátiť sa“, „vrátiť sa“, „obrátiť sa späť“. Medzi významom slova „pokánie“ tak, ako ho vyjadruje Starý aj Nový zákon, je dokonalá zhoda.

Novozákonné slovo vyjadruje *vnútorné rozhodnutie*, *vnútornú zmenu mysle* a starozákonné slovo vyjadruje *vonkajší čin obrátenia*, ktorý je vyjadrením vnútornej zmeny mysle. Nový zákon poukazuje na a zdôrazňuje vnútornú povahu pravého pokánia a Starý zákon zdôrazňuje, ako sa navonok v našom správaní a jednaní táto vnútorná zmena prejaví.

Dokonalý obraz takéhoto pravého pokánia nachádzame v podobenstve o márnotratnom synovi. Rozpráva ho sám Pán Ježiš Kristus a je zapísaný v Lukášovi 15:11-32. Tu čítame o tom, ako sa márnotratný syn obrátil chrbtom k otcovi a domovu a odišiel do ďalekej krajiny, kde všetko, čo mal, premrhal. Nakoniec sa spamätal a prišiel k sebe, keď hladný sedel medzi prasatami a túžil si naplniť svoje brucho. Oľutoval to, čo urobil. Oľutoval, že opustil svojho otca. V tejto chvíli urobil rozhodnutie (verš 18):

„Vstanem a pôjdem k svojmu Otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu i pred tebou“. Toto svoje rozhodnutie okamžite aj uskutočnil (verš 20): *„A vstal a prišiel k svojmu otcovi“*.

Uskutočnenie rozhodnutia je druhý krok pravého biblického pokánia. Úplné a pravé biblické pokánie je: *Najprv vnútorné rozhodnutie a potom vonkajší čin uskutočnenia tohto rozhodnutia* – čin obrátenia sa späť k otcovi a domovu. Až oba kroky sú

pravým biblickým pokáním. Prvý krok (rozhodnutie) bez druhého kroku (uskutočnenie rozhodnutia) nie je postačujúci. Len rozhodnutie v mysli bez uskutočnenia rozhodnutia nie je skutočným biblickým pokáním.

Iný sumárny pohľad na pokánie môžeme vyjadriť nasledovne: *Pod pravým biblickým pokáním rozumieme oľutovanie svojho hriešneho stavu i spáchaných hriechov, vyznanie hriechu a opustenie hriechu*. Stručne môžeme povedať, že inštrukcia Písma znie: *Hriech oľutuj, vyznaj a opusti!*

Hoci pokánie samo osebe nezachraňuje – spasení sme milosťou skrze vieru (Efezským 2:8) – nemôžeme nevidieť dôraz, aký na pokánie kladie Nový zákon. Boh nariaďuje ľuďom, aby všetci a všade činili pokánie:

„Boh teda prehliadol časy nevedomosti, ale teraz zvestuje ľuďom, všetkým

všade, aby činili pokánie“ (Skutky 17:30). Tak znie aj posolstvo Jána Krstiteľa: *„a hovoril: Čiňte pokánie!*“ (Matúš 3:2), Ježiša Krista: *„Odvtedy začal Ježiš hlásať a hovoriť: Čiňte pokánie!*“ (Matúš 4:17) a aj apoštolov: *„A Peter im povedal: Čiňte pokánie…*“ (Skutky 2:38). Teda úvodné posolstvo znie: „Čiňte pokánie!“ Všetci musia činiť pokánie, pretože všetci zhrešili a nedostáva sa im Božej slávy (Rímskym 3:23).

Každý človek, ktorý sa narodil z muža a ženy, je vo svojom prirodzenom, neznovuzrodenom, hriešnom stave obrátený chrbtom k Bohu, k svojmu Otcovi a k nebu, svojmu domovu. Každý krok, ktorý v tomto stave robí, je krokom preč od Boha a od neba. Svetlo je za ním a tma a tiene sú pred ním. Je v tme a stále kráča od svetla do tmy. Po každom kroku je o krok bližšie hrobu, bližšie peklu, bližšie večnému zatrateniu, a aby naozaj neskončil v tejto cieľovej stanici, ktorá je na konci tejto cesty, potrebuje urobiť jeden podstatný čin. Potrebuje sa zastaviť, zmeniť svoje zmýšľanie a zmeniť smer svojho kráčania, svojho uberania sa. Potrebuje sa otočiť, obrátiť – otočiť sa čelom vzad – chrbtom k tieňom a tme a tvárou k svetlu. Toto, tento prvý čin, tento prvý pohyb hriešnika smerom k Bohu, je v Písme nazvaný pokánie.

Obrátenie: pokánie a uverenie

Čiňte pokánie a verte evanjelium!

Marek 1:15

K hlbšiemu porozumeniu pokánia si všimneme, kde sa pokánie nachádza na ceste spasenia, pretože pokánie je súčasťou tejto cesty. *Pokánie* spolu s *uverením* tvoria dva podstatné prvky *obrátenia*. Obrátenie sa skladá z odvrátenia, t.j. pokánia, a z priklonenia sa, t.j. uverenia. Ako sme už povedali v predchádzajúcom, pravé biblické pokánie je zmena v mysli a vonkajšie uskutočnenie tohto vnútorného rozhodnutia. Človek zo svojho vlastného rozhodnutia odstupuje od zlého a obracia sa (späť) k Bohu. V súvislosti s pokáním Nový zákon kladie dôraz na rozum a vôľu. Ide tu však o viac než o intelektuálnu zmenu zmýšľania. Ide o fakt, že sa obráti celá osobnosť, a tak dôjde k zmene základných postojov.

Nový zákon je v otázke pokánia a viery jednoznačný. Pravú vieru predchádza pravé pokánie. Bez opravdivého pokánia nemôže byť pravá viera. Volanie k pokániu začína hneď v úvode Nového zákona skrze Jána Krstiteľa. Jánovo volanie k pokániu bolo prípravou pre zjavenie Mesiáša Izraelu. Dokiaľ Izrael nebol povolávaný v pokání späť k Bohu, nebol medzi nimi zjavený Mesiáš.

V evanjeliu podľa Marka čítame, že prvé posolstvo, ktoré zvestoval sám Ježiš Kristus potom, ako Ján Krstiteľ pripravil pred ním cestu, znie: *„A potom, keď bol Ján vydaný, prišiel Ježiš do Galilee kážuc evanjelium kráľovstva Božieho a hovoril: Naplnil sa čas, a priblížilo sa kráľovstvo Božie. Čiňte pokánie a verte evanjelium!*“ (Marek 1:14-15). V tomto príkaze, ktorý vyšiel z pier Ježiša Krista, vidíme, že poradie pokánia a viery je také, že pokánie predchádza vieru. Posolstvo Pána Ježiša znie: najprv „čiňte pokánie“ a potom

„verte“. Oba tieto kroky sú však tesne medzi sebou prepojené, spolu úzko súvisia, a preto ich aj sumárne označujeme ako *obrátenie*, ako jedno učenie.

Podobne aj v Lukáš 24:46-47 čítame: *„A povedal im: Tak je napísané, a tak musel Kristus trpieť a vstať z mŕtvych tretieho dňa, a musí byť kázané v jeho mene pokánie a odpustenie hriechov medzi všetkými národmi počnúc od Jeruzalema*“. Aj tu je najprv pokánie.

Keď Pavel v Skutkoch 20:20-21 hovorí so staršími zboru v Efeze, pripomína im: *„ako som nezadržal ničoho užitočného u seba, aby som vám toho nebol zvestoval a učil vás verejne i po domoch svedčiac pevne Židom i Grékom o obrátení mysle k Bohu, o pokání, a o viere v nášho Pána Ježiša Krista*“. Aj tu je to poradie: najprv pokánie a potom viera.

V celom Novom zákone je jednoznačne pokánie prvou odpoveďou na evanjelium. Miesto, na ktorom stojí pokánie a dôraz, ktorý Písmo kladie na pokánie, sú jednoznačné, a teda pokánie sa nedá ničím nahradiť, ani preskočiť, ani vynechať. Viera bez takéhoto pravého pokánia je len prázdne vyznanie. Evanjelium v znení „Stačí, keď uveríš“ je zjednodušené, okliešťené, neúplné evanjelium. Posolstvo Ježiša Krista a jeho apoštolov znie: „Čiň pokánie a ver“. Vynechávať pokánie z posolstva pre hriešnikov je zavádzanie hriešnikov a nesprávne zvestovanie cesty spasenia.

Pokánie z mŕtvych skutkov

Tento článok sme začali citátom zo Židom 6:1-2 kde je pokánie popísané ako „pokánie z mŕtvych skutkov“. V už citovanom mieste Skutky 20:21 je pokánie popísané ako „pokánie k Bohu“ (v Roháčkovom preklade: „o obrátení mysle k Bohu“). Rozumieme tým toľko, že v akte pokánia sa odvraciame od našich vlastných mŕtvych skutkov a obraciame sa k Bohu, aby sme počuli a uposlúchli jeho príkazy, aby sme sa podriadili jeho vedeniu.

Výraz „mŕtve skutky“ zahrňuje všetky činy a činnosti človeka, ktoré nie sú založené na pokání a viere. Zahrňuje i všetky náboženské činy a činnosti ľudí považujúcich sa za veriacich kresťanov, pokiaľ nie sú založené na pokání a viere. Patrí sem aj všetka snaha prísť k Bohu vlastnou cestou a vlastnou silou. Snaha zaslúžiť si spasenie svojimi skutkami. V tomto zmysle volá Izaiáš: „*Lebo sme všetci ako nečistí, a všetky naše spravodlivosti sú ako ohyzdné rúcho; vädneme všetci ako lístie a padáme, a naše neprávosti nás preč odnášajú ako vietor*“ (Izaiáš 64:6). Nie je tu žiaden náznak toho, že by sa jednalo o otvorené hriechy alebo špatnosti. Ani tie činy, ktoré sú robené v mene náboženstva a mravnosti, ak nie sú založené na pravom biblickom pokání a viere, nie sú Bohom prijateľné. Dobročinnosť, modlitby, navštevovanie zhromaždenia a všetky náboženské úkony a obrady, ak nie sú založené na pokání a viere, sú len „mŕtve skutky“ a „ohyzdné rúcho“.

> *Neodkladá Pán váhajúc so zasľúbením, ako ho niektorí majú za takého, ktorý váha a odkladá, ale zhovieva vzhľadom na nás, pretože nechce, aby niektorí zahynuli, ale aby všetci prišli k pokániu*“ (2. Petrov 3:9).

Z Božieho slova vieme, že Svätý Duch usviedča všetkých ľudí o ich hriešnosti (Ján 16:8): „*A keď on príde, bude usvedčovať svet o hriechu, o spravodlivosti a o súde*“. Každý jeden človek je preto pred Bohom zodpovedný za to, či na toto usviečanie bude alebo nebude reagovať pokáním. Ten, kto sa nechá priviesť k pokániu, bude privedený k spasiteľnej viere a k večnému životu. Ten, kto sa vzoprie, bude ponechaný, aby pokračoval na svojej ceste do večného zahynutia, do večného odlúčenia od Boha.

… ak nebudete činiť pokánie, všetci podobne zahyniete

Lukáš 13:3

Návrat na kategóriu „Počiatky učenia o Kristu„

Prechod na ďalší diel: „Učenie o viere – I“

Prechod na „Nové články“ na stránke